

Enligt sändlista

Beslut över Andersöns naturreservat, Östersunds kommun

Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Andersöns naturreservat
Sitecode i nätverket	
Natura-2000:	SE0720372 (3,5 ha, del av reservatet)
Kommun:	Östersund
Län:	Jämtland
Lägesbeskrivning:	Ca 15 km väster om Östersunds stad

Andersöns naturreservat (foto: Kristoffer Sivertsson)

Vägkarta:	193 Östersund
Ekonomisk karta:	19E0g
Naturgeografisk region:	Jämtlands kambrosilurområde
Fastigheter/markägare:	Andersön 1:9, Sveaskog AB
(för nyttjanderätter inom reservatet, se bilaga 5)	Andersön 1:10, Privat
	Sunne Prästbord 1:1, Svenska Kyrkan
	Härnösands stift/Egendomsnämnden
Följande intilliggande fastigheter ingår ej i reservatet:	Andersön 1:12, 1:13, 1:16, 1:17, 1.18, 1:19, 1:20, 1:21 och 1:23
Areal:	980 ha (ca 348 ha landareal)
Förvaltare:	Länsstyrelsen Jämtlands län, Sveaskog och Svenska Kyrkan

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

BESLUT	3
SYFTE	3
BAKGRUND (<i>beskrivning av naturreservatet</i>)	3
MOTIVERING (<i>motiv till skydd och prioriterade naturvärden</i>)	5
HOTBILD	5
NATURA 2000	6
KÄLLOR	6
SKÖTSEL OCH FÖRVALTNING	6
ÄRENDETS BEREDNING	6
INSKRÄNKNINGAR OCH FÖRESKRIFTER	6
JAKT	8
BRAND	9
ÖVRIGT	9
HUR MAN ÖVERKLAGAR	9
BILAGOR	9
SÄNDLISTA	10

BESLUT

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap 5 § 3st miljöbalken (1998:808) och 3 § Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken om ändring av befintligt beslut för naturreservat Andersön, Östersunds kommun, med tillhörande skötselplan. Naturreservatets avgränsning i terrängen visas på bifogad beslutskarta (bilaga 1). I och med detta upphör giltigheten för tidigare beslut (diarienummer 231-4629-89 och 11.1211-2764-85). Länsstyrelsen beslutar också att fastigheten Andersön 1:23 utesluts ur naturreservatet.

Naturreservatets namn skall vara Andersön.

SYFTE

Syftet med Andersöns naturreservat är att skydda och vårda områdets rekreations-, natur- och kulturvärden. Det innebär att reservatets:

- betydelse som tätortsnära friluftsområde för rekreation och övriga sociala värden särskilt ska beaktas i förvaltningen. Besökare ska ges utrymme till ett rikt friluftsliv.
- olika natur- och kulturmiljöer ska bevaras och att dess tillhörande arter ska ha gynnsam bevarandestatus. Biotopvårdande skötselåtgärder för att restaurera utvalda rekreations-, natur- och kulturvärden ska ske enligt skötselplan.

För den del av reservatet som ingår i Natura 2000 (EU:s nätverk av skyddade områden) är syftet även att bevara den värdefulla livsmiljön *Näringsrik granskog (9050)* med tillhörande naturliga processer och successioner, samt dess karaktäristiska växt- och djursamhällen, i gynnsamt tillstånd. Utbredningen av denna naturtyp ska i framtiden minst motsvara nuvarande areal. Det ska även ges möjlighet till vetenskapliga och andra undersökningar i området.

BAKGRUND

Beskrivning av naturreservatet

Området är ett naturreservat sedan 1968 och består av de båda öarna Andersön och Isön samt ett par mindre holmar. Reservatet är omgivet av Storsjön och är 980 ha stort varav ca 348 ha är landareal och resterande del vatten. Det ligger ca 1,5 mil väster om Östersunds centrum och är ett både lättillgängligt och välbesökt tätortsnära rekreativområde. På Andersön finns en arrendegård (anor från 1600-talet), samt ytterligare en fastighet som fortfarande brukas. Därutöver finns det ett antal avstyckade mindre fritidsfastigheter (Andersön 1:12, 1:13, 1:16, 1:17, 1:18, 1:19, 1:20, 1:21 och 1:23), samt allmän väg som inte ingår i reservatet. Området är beläget ca 300 möh och saknar större höjder. Dominerande vegetationsstyp är frisk ristyp med inslag av torr ristyp. Det finns ett par mindre vattengölar på Skansholmen. Berggrunden består av kalksten och jordarten är mestadels lerig morän. Områdets största naturvärden är idag framför allt knutna till inslaget av kalkbarrskog och till strandmiljöerna mot Storsjön där det fortfarande finns kvar äldre skog. Den kalkrika berggrunden har, troligen tillsammans med historisk markanvändning som t.ex. skogsbete, bidragit till reservatets mycket intressanta och skyddsvärda flora av marksvampar. Flertalet svampinventeringar har sedan 1980-talet genomförts i området.

Hittills är 25 stycken rödlistade marksvampar och drygt 30 stycken andra marksvampar som indikerar höga naturvärden funna (hotkategori enligt rödlistan 2005 inom parentes: EN=starkt hotad, VU=sårbar, NT=missgynnad): bitter taggsvamp *Sarcodon fennicus* (EN), lilaköttig taggsvamp *Sarcodon fuligineoviolaceus* (EN), brandtaggsvamp *Hydnellum auratile*, streckvaxing *Hygrophorus astramentosus*, puderspindling *Cortinarius aureopulverulentus*, bullspindling *Cortinarius corrosus*, slemringad vaxskivling *Hygrophorus gliocyclus*, vedlavklubba *Multi clavula mucida*, blåfotad taggsvamp *Sarcodon glaucopus*, skrovlig taggsvamp *Sarcodon scabrosus*, kronskål *Sarcosphaera coronaria* (samtliga VU), samt grantaggsvamp *Bankera violascens*, sotbandad spindling *Cortinarius fuscoperonatus*, tallriska *Lactarius musteus*, goliatmusseron *Tricholoma matsutake*, fjällfotad musseron *Tricholoma squarrulosum*, brandmusseron *Tricholoma aurantium*, kantmusseron *Tricholoma sejunctum*, druvfingersvamp *Ramaria botrytis*, dofttaggsvamp *Hydnellum suaveolens*, rovspindling *Cortinarius napus*, stinklerskivling *Camarophylloopsis foetens*, pluggtrattskeivling *Clitocybe alexandri*, persiljespindling *Cortinarius sulfurinus* och kopparspindling *Cortinarius cupreorufus* (samtliga NT). Merparten av området saknar idag annars höga naturvärden främst beroende på att skogsbruk pågått under lång tid. Skogarna domineras av likåldriga yngre tallbestånd, med inslag av barrblandskog och grandominerade delområden. Inslaget av död ved är överlag mycket lågt. Äldre skog och värdefulla gamla, grova träd finns för närvarande enbart i en smal bård längs öarnas stränder, i mindre partier av norra Andersön samt på Skansholmen. På norra Andersön och längs med reservatets stränder finns inslag av grova tallar med brandljud.

Reservatet är ett intressant kulturområde med mängder av forn- och kulturlämningar. Området har nyttjats av människor under lång tid. Här finns bl.a. rester av boplatser (t.ex. härdar med skärvsten) från Stenålderns jägar- och samlarkulturer. Från äldre järnålder (400 f Kr - 400 e Kr) finns det s.k. insjögravar och från yngre järnålder (400 e Kr - 1050 e Kr) en gravhög som indikerar att området började uppodlas vid den tiden. Här finns även rester av en järnframställningsplats och en varggrop (jakt). Inom objektet finns otaliga odlingsrösen och terrasskanter som ytterligare styrker att markerna kontinuerligt odlats åtminstone sedan yngre järnålder. Just fornåkern är en av reservatets mest karakteristiska fornlämningar. Det stora inslaget av ene antyder bl.a. att området nyttjats för skogsbete. På Skansholmen finns stora delar av försvarsvallen från byggandet av befästningen Andersö Skans under mitten på 1600-talet kvar. Vid den s.k. "Kvarnbacken" på norra Andersön uppfördes under mitten på 1700-talet en väderkvarn vars fundament delvis fortfarande finns kvar. I slutet av 1800-talet (1886) bildades Andersöns Kronopark med skogsförvaltningen styrd av dåvarande Kungliga Domänstyrelsen (Sveaskogs föregångare). Härnösands Stiftsnämnd upprättade ungefär samtidigt en skogshushållningsplan för sitt markinnehav. Härmed inleddes en helt ny period i Andersöns brukningshistoria, till en början med dimensionsavverkningar av främst tall. Även försök med hyggesbruk gjordes redan under slutet av 1800-talet på norra Andersön. Under 1900-talet och fram till idag har det bedrivits modernt skogsbruk både på Isön och Andersön, även om vissa restriktioner funnits från och med 1968 när området avsattes som dispensabelt naturreservat. Naturreservatet är idag ett mycket populärt och välbesökt friluftsområde, särskilt sommartid då många besökare vandrar omkring, joggar, plockar bär och svamp, grillar och badar här. På sommaren lägger ofta båtar till runt reservatet och en ångbåt som trafikerar Storsjön angör då och då Andersön. Vid Isön ligger ett färjeläge med reguljär trafik i Vägverkets regi.

MOTIVERING

Motiv till skydd och prioriterade bevarandevärden

Reservatets största biologiska värden finns i de områden som fortfarande har kvar äldre skog (främst strandzonerna runt respektive ö och holme, samt på Skansholmen och mindre områden på norra Andersön), och då särskilt på kalkrik mark. Dessa kalkbarrskogsområden är lokalt mycket artrika. Hittills finns fynd av 25 stycken rödlistade och ca 30 stycken övriga naturvårdsintressanta marksvampar. Artförekomsterna har troligen också påverkats positivt av tidigare småskalig markanvändning såsom skogsbete. Kvarvarande delar med äldre skog och områden med olika typer kalkbarrskog inom reservatet är sålunda mycket skyddsvärda och i vissa fall även beroende av restaurering i form av småskalig kontinuerlig störning från bete, tramp eller liknande. Det är även viktigt att restaurera övriga skogsområden med förhållandevis ung skog och låga naturvärden. En mindre del av reservatet (del av Skansholmen) ingår i det europeiska nätverket Natura 2000 och dess naturtyp är enligt EU:s habitatdirektiv klassad som *Näringsrik granskog (9050)*. Denna del omfattas därför av MB 7 Kap 28-29 §§ samt av Förordnande om områdesskydd 16-20 §§. Länsstyrelsen har ett ansvar enligt detta direktiv att säkerställa att gynnsam bevarandestatus bibehålls eller återställs för utpekade livsmiljöer och arter.

Andersön har ett rikt inslag av olika forn- och kulturlämningar från Stenålder och fram till idag. Dessa lämningar är lagskyddade. Reservatets sociala värde är mycket högt då det sedan länge är ett välbesökt tätortsnära rekreations- och natur/kulturområde nära Östersunds stad. Möjligheterna till ett varierat friluftsliv är stort. Reservatet ligger inom Storsjöbygden och är ett område av riksintresse för friluftslivet. Länsstyrelsen gör bedömningen att värden knutna till friluftslivet, samt områdets natur- och kulturvärden, bäst bevaras och restaureras genom att biotopvårdande skötselåtgärder utförs enligt aktuell skötselplan och att värdena fortsatt kan säkerställas i en dispensabel skyddsform genom de förändringar som görs i bifogad skötselplan (bilaga 4).

HOTBILD

Ett fortsatt produktionsinriktat skogsbruk skulle vara negativt eftersom det skulle minska arealen äldre skog ytterligare. Däremot är viss biotopvårdande skötsel och brukande nödvändigt för många värden knutna till friluftslivet. Det är även viktigt för att vårda och restaurera vissa natur- och kulturvärden. Detta gäller t.ex. röjning runt utvalda fornlämningar och att återinföra småskalig störning i olika, särskilt talldominerade, kalkbarrkogsmiljöer.

Länsstyrelsen antar att besökstrycket för olika friluftslivsaktiviteter i området kommer att öka i framtiden. Det är därför mycket viktigt att det finns iordningställda friluftsanordningar för att kanalisera och på olika sätt informera reservatets besökare om områdets natur- och kulturvärden. Detta bidrar till att säkerställa reservatets olika värden även med en ökad närvaro i området. Tänkbara scenarier är annars t.ex. att avsaknad av ordnade eldplatser och utkörd ved kan medföra otillåten eldning av både levande och döda träd. Det finns också exempel på att fornlämningar skadats i oförstånd, vilket skulle ha kunnat förebyggas med tydlig information.

NATURA 2000

En mindre del av reservatet, 3,5 ha av Skansholmen, är utpekad som ett Natura 2000 område. Följande naturtyp ingår enligt habitatdirektivet: ♦ Näringsrik granskog (9050), 3 ha

KÄLLOR

Fornminnesregistret, Riksantikvarieämbetet, 2008-12-19.
Länsstyrelsen Jämtlands län 1968. Resolution angående bildande av naturreservat å Andersön m.fl. öar i Storsjön inom Hackås kommun; given Östersund i landskansliet den 28 juni 1968. Dnr. III B11-1-67.
Länsstyrelsen Jämtlands län 1991. Skötselplan samt komplettering av reservatsbeslut för Andersöns naturreservat. Östersunds kommun. Dnr. 231-4629-89 (11.1211-2764-85).
Länsstyrelsen Jämtlands län 2007. Bevarandeplan för Skansholmen, västra SE0720372.
Länsstyrelsen Jämtlands län 2008-12-19. Artdatabas.
Härnösands Landsarkiv, Kungliga Domänstyrelsens arkiv, Kronoparken Andersön, Skogsindelningshandlingar 1886.

Fältbesök / inventeringar

Irene Sivertsson, Sveaskog naturvärdesinventering, 2004.
Länsstyrelsen Jämtlands län.
Östersunds Mykologiska förening.

SKÖTSEL OCH FÖRVALTNING

Med stöd av 3§ förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken (SFS 1998:1252) fastställer länsstyrelsen de mål och riktlinjer som framgår av den till beslutet hörande skötselplanen (bilaga 4).

ÄRENDETS BEREDNING

Andersön är ett naturreservat sedan 1968. Naturvårdsverket har under de senaste åren givit länsstyrelserna ett allmänt uppdrag att förbättra äldre skötselplaner och i förekommande fall även reservatsbeslut. Detta nya beslut är ett led i det arbetet och syftar till att bättre skydda och vårda området olika natur-, kultur- och rekreationsvärden. Länsstyrelsen anser inte att det innebär några försämringar ur naturvårdssynpunkt att fastigheten Andersön 1:23 utesluts ur reservatet. Länsstyrelsen eftersträvar stor delaktighet och förankring i handläggningen av skyddade områden. I arbetet med det nya reservatsbeslutet har därför berörda markägare, nyttjanderättsinnehavare, föreningsliv och berörda myndigheter beretts tillfälle att yttra sig. Yttrande har kommit in från markägare, Fiskeriverket, Skogsstyrelsen, Vägverket och Östersunds kommun och dessa åsikter har beaktats i beslutet.

INSKRÄNKNINGAR OCH FÖRESKRIFTER

För att tillgodose syftet med naturreservatet förordnar Länsstyrelsen i enlighet med 7 kap. 5,6

och 30 §§ miljöbalken att följande skall gälla i reservatet. Föreskrifterna skall inte utgöra hinder för åtgärder enligt skötselplan, tillsyn eller uppföljning av åtgärder eller bevarandestatus. Enligt 7 kap. 7 § andra stycket miljöbalken får länsstyrelsen meddela dispens från föreskrifterna om det finns särskilda skäl (t.ex. servitut).

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att förfoga över mark- och vattenområden inom reservatet

Utöver vad som annars gäller i lagar och författningar är det förbjudet att:

1. Uppföra byggnad
2. Anlägga väg eller parkeringsplats
3. Anlägga luft- eller markledning eller mast eller liknande
4. Bedriva täkt av berg, sten, grus eller torv
5. Borra, spränga, gräva, schakta, utfylla eller tippa på skogsmark
6. Dika, dämna eller vidta vattenreglering
7. Plantera in för trakten främmande växt- eller djurarter på skogsmark och i vatten
8. Framföra motordrivet fordon i terräng
9. Upplåta området för militär verksamhet
10. Placera ut saltstenar i anslutning till källor, samt fuktig eller blöt mark

Punkt A1 gäller inte arrendator/markägare inom skötselområde H (del av fastigheten Andersön 1:9) och G (fastigheten Andersön 1:10) för byggnation som är nödvändig för utövande av de areella näringarna förutsatt att ingångna avtal, andra lagrum m.m. följs. Dock ska arrendator/markägare innan eventuell byggnation kontakta Länsstyrelsen för samråd om t.ex. utformning och placering. Punkt A1 gäller heller inte arrendator/markägare för utbyggnad eller nybyggnation inom skötselområde G och H på ianspråktagen tomtmark förutsatt att ingångna avtal, andra lagrum m.m. följs. Punkt A8 gäller inte arrendator/markägare i samband med utövande av de areella näringarna.

Utan länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att

11. Sprida ut kalk på land eller vatten
12. Uppföra nya älgstorn
13. Utföra skogskötselåtgärder som går utöver fastställd skötselplan

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med reservatet, nämligen:

1. Utmärkning och information om reservatet
2. Anläggande av vandringsleder, eldplatser och vindskydd samt uppsättning av informationstavlor eller liknande enligt skötselplan. Ytterligare åtgärder för att kanalisera friluftslivet får utföras efter medgivande av berörd markägare.
3. Undersökningar av mark, växt- och djursamhällen samt specifikt utpekade arter som ett led i uppföljningen av syfte och bevarandemål med naturreservatet. Det kan t.ex. innebära uppsättning av insektsfällor och tagande av kollekt för artbestämning i laboratorium.

4. Åtgärder enligt skötselplan för att bibehålla eller utveckla områdets rekreations-, natur- och kulturvärden, samt åtgärder för att genomföra tillsyn och uppföljning av utförda insatser. Åtgärderna ska föregås av ett samråd mellan Länsstyrelsen och berörd markägare.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet (gäller även markägare och innehavare av särskild rätt).

Utöver vad som annars gäller i lagar och författningar är det förbjudet att:

1. Elda, förutom på särskilt i ordningsställda platser med medhavd eller av förvaltaren utkörd ved
2. Fälla levande eller stående döda träd samt upparbeta liggande död ved
3. Fånga, störa eller skada däggdjur, fåglar, grod- och kräldjur, liksom att skada deras bo och lekplatser eller samla ägg
4. Klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig närmare rovfågelbo, lya eller gryt än 100 m
5. Göra åverkan på mark, block, eller växtlighet (gäller även döda grenar på levande träd)
6. Plocka och samla in naturprodukter (t.ex. vedsvampar, lavar och mossor) med undantag för bär och matsvamp
7. Insamla evertebrater, t.ex. skalbaggar, snäckor och andra landmollusker
8. Framföra motordrivet fordon
9. Anlägga skoterled
10. Utan Länsstyrelsens tillstånd bedriva såväl kommersiell som icke kommersiell organiserad verksamhet, exempelvis idrottsarrangemang, turistverksamhet, jaktprov, besök av stora grupper, återkommande evenemang etc. Syftet är att motverka skada på naturmiljön. Tillståndsplikten omfattar inte grupper med färre än 35 deltagare som endast ägnar sig åt traditionell vandring, turåkning eller liknande vid enstaka tillfällen.

Punkt C3 utgör inget hinder för utövande av jakt. Punkt C8 utgör inget hinder för terrängtransport av fälld älg. Detta förutsätter att fordon med lågt marktryck används och att lämpligt körstråk för uttransport väljs. Punkt 8 innebär heller inte hinder för körning i samband med renskötsel, tjänsteärende för statlig och kommunal tjänsteman, räddningstjänst eller sjuktransport. I samband med vetenskapliga eller andra undersökningar kan Länsstyrelsen meddela undantag från ordningsföreskrifterna under C.

Annan lagstiftning

Länsstyrelsen upplyser om att det även finns ett kommunalt förbudsområde för körning med motordrivet fordon i terräng (Jämtlands läns författningssamling, 23 FS 1999:38) som innefattar hela Andersöns naturreservat. Också andra verksamheter eller åtgärder inom naturreservatet kan kräva tillstånd enligt annan lagstiftning.

JAKT

Jakträttsinnehavaren har att följa gällande lagar och bestämmelser rörande jakt samt övriga för naturreservatet gällande föreskrifter. För att upplysa allmänheten om pågående jakt skall anslag om detta sättas upp på reservatets informationstavlor.

BRAND

Uppkomst av spontan brand i området ska omedelbart släckas så effektivt som möjligt. Den lokala räddningstjänsten, berörda markägare och Länsstyrelsens naturvårdsfunktioner bör så snart som möjligt efter brandens uppkomst samråda i släckningsarbetet. För att förbättra organisation och beredskap inför en spontan brand i området är det önskvärt att en brandplan (innehållande begränsningslinjer, släckningsmetoder, genomgång av kritiska geografiska lägen mm) har arbetats fram mellan Räddningstjänsten, Länsstyrelsen, berörda markägare och eventuellt andra intressenter. Länsstyrelsen ansvarar för att detta utförs.

ÖVRIGT

Enligt 7 kap 25 § miljöbalken ska en prövning av skydd av områden även ske med hänsyn till enskilda intressen. Länsstyrelsen finner att de aktuella föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet skall tillgodoses.

Ordningsföreskrifterna enligt 7 kap, 30 § MB gäller omedelbart, även om de överklagas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta beslut kan överklagas hos Regeringen, Miljödepartementet inom tre veckor från delgivning av detta beslut, se bilaga 6 (formulär F2). Delgivning anses ha skett den dag kungörelsen var införd i ortstidning. Beslutet kungörs i ortstidning 2009-01-28. 29.

I handläggningen av detta ärende har följande personer deltagit utöver undertecknade: Andreas Gällerspång, naturförvaltningsfunktionen, Håkan Attergaard, naturskyddschef, Björn Oskarsson, kulturmiljöfunktionen, samt Åsa Johansson, rättsfunktionen. I detta ärende beslutade landshövding Britt Bohlin och naturvårdshandläggare Kristoffer Sivertsson var föredragande.

Britt Bohlin
Landshövding

Kristoffer Sivertsson
Naturvårdshandläggare

BILAGOR

1. Beslutskarta
2. Översiktskarta
3. Skötselplankarta
4. Skötselplan
5. Nyttjanderätter
6. Blankett för överklagande (formulär F2)

SÄNDLISTA

Andersson Larz, Timotejv. 8, 831 75 ÖSTERSUND
Andersson Röstlund Annika, Fjällglimten 8, 832 46 FRÖSÖN
Asplund Gun, Videv. 28, bv, 832 55 FRÖSÖN
Bergström Anna, Andersön 110, 832 94 ORRVIKEN
Eriksson Leif och Hellner Ingegärd, Sunne Prästbord 125, 832 94 ORRVIKEN
Fiskeriverket, Box 423, 401 26 GÖTEBORG
Fjellner Gunvor Margareta, Smultronv. 7, 831 62 ÖSTERSUND
Frösö, Sunne och Norderö Kyrkliga samfällighet, Sikv. 88, 832 53 FRÖSÖN
Halling Eivor, Karlslundsvägen 6, 831 42 ÖSTERSUND
Hemmingsson Anders, Gärdsta 155, 830 01 HALLEN
Hemmingsson Bengt Olov, Rösegårdsg. 40, 724 76 VÄSTERÅS
Henriksson Lars Thony, Sunne Prästbord 120, 832 94 ORRVIKEN
Jamtli, Anders Hansson, Box 709, 831 28 ÖSTERSUND
Jämtkraft Elnät, Box 394, 831 25 ÖSTERSUND
Jämtlands Botaniska Sällskap, c/o Bengt Petterson, Trollsåsen 2920, 830 44 NÄLDEN
Lantmäterimyndigheten Jämtlands län, Fastighetsregistret, Box 366, 831 25 ÖSTERSUND
Ljungkvist Bertil, Fröjav. 3, 832 47 FRÖSÖN
Magnusson Monica, Förlandsgränd 4C 2tr, 831 34 ÖSTERSUND
Magnusson Bengt, Förlandsgränd 4C bv, 831 34 ÖSTERSUND
Naturvårdsverket, 106 48 STOCKHOLM (3 ex)
Nilsson Kerstin, Frösöv. 52, 832 44 FRÖSÖN
Möltzi Ulla och Andersson Lars, Isön 105, 832 94 ORRVIKEN
Persson Niklas, Fannbyn 4052, 823 93 FRÖSÖN
Riksantikvarieämbetet, Box 1114, 621 22 VISBY
Sandler Elisabeth, Sunne Prästbord 130, Strandbrinken, 832 94 ORRVIKEN
Skogsstyrelsen Region Mitt, Östersundskontoret, Box 3063, 831 03 ÖSTERSUND
Ståhl Hans, Frösöv. 43, 832 44 FRÖSÖN
Ståhl Ingvar, Hornsgatan 84, lgh 6, 118 21 STOCKHOLM
Sveaskog Förvaltnings AB, Storsjöstråket 15, 831 34 ÖSTERSUND
Sveaskog Förvaltnings AB, Pipers väg 2, 105 22 STOCKHOLM
Svenska Kyrkan-Härnösands Stift/Egendomsnämnden, c/o Ebbe Wikman,
Taptogränd 15, 831 38 ÖSTERSUND
Svenska Kyrkan-Härnösands Stift/Egendomsnämnden, Max Enander,
Trädgårdsgatan. 7, Box 94, 871 22 HÄRNÖSAND
Vägverket, Region Mitt, Box 388, 831 25 ÖSTERSUND
Vägverket, Röda vägen 1, 781 87 BORLÄNGE
Östersunds Mykologiska förening, c/o Maj-Britt Sätthe, Frösöv. 53, 832 44 FRÖSÖN
Östersunds Naturskyddsförening, c/o Pär Hedberg, Optand 130, 83192 ÖSTERSUND
Östersunds kommun, Rådhuset, 831 82 ÖSTERSUND
Naturvården, Länsstyrelsen Jämtlands län (4 ex)

1428000

1429000

1430000

1431000

1432000

Bilaga 1. Beslutskarta Anderöns naturreservat

511-8538-2008

7008000

7008000

7007000

7007000

7006000

7006000

7005000

7005000

7004000

7004000

7003000

7003000

7002000

Legend

- Fastigheter som ej ingår i reservatet
- Natura2000-område
- Naturreservat

1428000

1429000

1430000

1431000

1432000

1:25 000

0 255 510 1 020 Meters

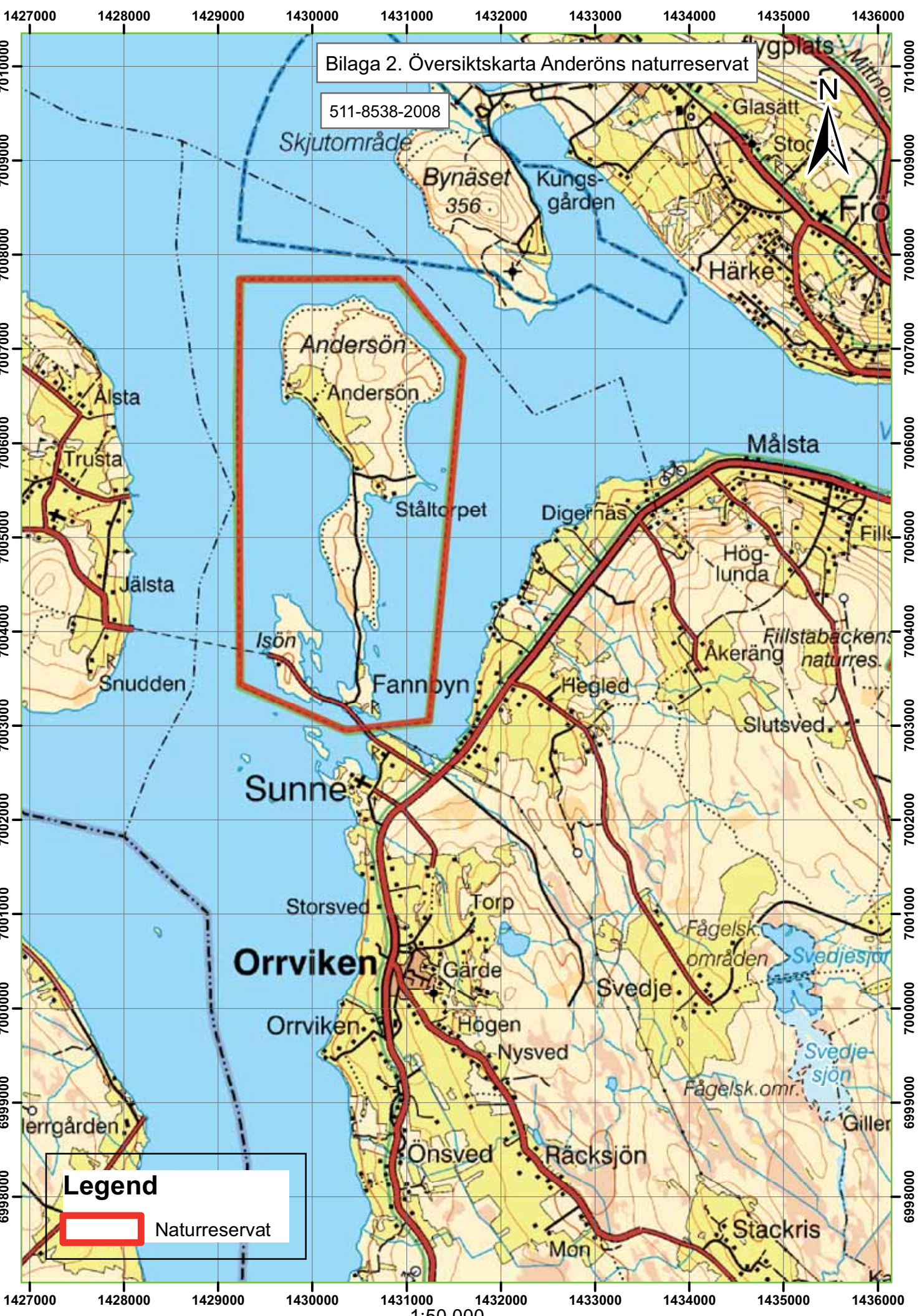
Bilaga 2. Översiktskarta Anderöns naturreservat

511-8538-2008

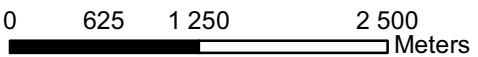

Legend

 Naturreservat

1:50 000

1428000

1429000

1430000

1431000

1432000

Bilaga 3. Skötselplankarta Anderöns naturreservat

511-8538-2008

7008000

7008000

7007000

7007000

7006000

7006000

7005000

7005000

7004000

7004000

7003000

7003000

7002000

7002000

1428000

1429000

1430000

1431000

1432000

Information och parkering

Information och parkering

Information och parkering

Information och parkering

Information och parkering

Legend

- Fastigheter som ej ingår i reservatet
- Odlingssmark
- Vindskydd
- Rastplats
- Stig
- Natura2000-område
- Naturreservat
- Skötselområden

1:25 000

0 250 500 1 000 Meters

Länsstyrelsen
Jämtlands län
Naturvård
Kristoffer Sivertsson
063-14 62 77

Datum Bilaga 4
2009-01-23

Dnr (anges vid skriftväxling)
511-8538-2008

SKÖTSELPLAN FÖR ANDERSÖNS NATURRESERVAT

Andersöns naturreservat (foto: Kristoffer Sivertsson)

INNEHÅLL

BESKRIVNINGSDDEL

1. Syftet med naturreservatet och naturvårdsförvaltningen.....	2
2. Beskrivning av bevarandevärden	3
2.1 Administrativa data	3
2.2 Områdesbeskrivning.....	3
2.3 Natura 2000	4
2.4 Historisk och nuvarande markanvändning	4
2.5 Områdets bevarandevärden	5
2.5.1 Kulturhistoriska bevarandevärden.....	5
2.5.2 Biologiska bevarandevärden	5
2.5.3 Geologiska bevarandevärden	5
2.5.4 Bevarandevärden för friluftsliv	5
2.6 Källförteckning.....	5

PLANDEL

3. Skötselområden med bevarandemål och skötselåtgärder.....	6
4. Anordningar för information och friluftsliv	16
5. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	17
6. Uppföljning av genomförda skötselåtgärder, bevarandemål och gynnsamt tillstånd	17
7. Renhållning	18
9. Utmärkning av reservatets gräns	18
9. Tillsyn.....	18
10. Finansiering av naturvårdsförvaltningen.....	19
11. Övrigt.....	19

Skötselplanen bör revideras vart 10:e år. Resultat och erfarenheter från utförda skötselåtgärder samt övrig ny kunskap kan påkalla en tidigare revision. Bevarandemålen för Natura 2000-området kan justeras utan föregående revision av skötselplanen. Kontakta Länsstyrelsen för aktuell information om bevarandemål.

BESKRIVNINGSDDEL

1. SYFTET MED NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

Syftet med naturvårdsförvaltningen är att skydda och vårda områdets rekreations-, natur- och kulturvärden. Det innebär att reservatets:

- betydelse som tätortsnära friluftsområde för rekreation och övriga sociala värden särskilt ska beaktas i förvaltningen. Besökare ska ges utrymme till ett rikt friluftsliv.
- olika natur- och kulturmiljöer ska bevaras och att dess tillhörande arter ska ha gynnsam bevarandestatus. Biotopvårdande skötselåtgärder för att restaurera utvalda rekreations-, natur- och kulturvärden ska ske enligt skötselplan.

För den del av reservatet som ingår i Natura 2000 (EU:s nätverk av skyddade områden) är syftet även att bevara den värdefulla livsmiljön *Näringsrik granskog (9050)* med tillhörande naturliga processer och successioner, samt dess karaktäristiska växt- och djursamhällen, i gynnsamt tillstånd. Det innebär att utbredningen av denna naturtyp i framtiden minst ska motsvara nuvarande areal. Det ska även ges möjlighet till vetenskapliga och andra undersökningar i området.

2. BESKRIVNING AV BEVARANDEVÄRDEN

2.1 Administrativa data

Tabell 1. Administrativa data för Andersöns naturreservat.

Objektnamn	Andersön
Objektnummer	23 02 009
Skyddsform	Naturreservat
Län	Jämtland
Kommun	Östersund
Vägkarta	193 Östersund
Fastighetskarta	19E0g
Fastigheter – Markägare	Andersön 1:9 (Sveaskog), 1:10 (privat), Sunne Prästbord 1:1 (Svenska Kyrkan-Härnösands Stift/Egendomsnämnden)
Areal	980 ha (varav ca 348 ha landareal)
Sitecode i nätverket Natura 2000	SE0720372 (Natura 2000-området heter "Skansholmen" och är 3,5 ha stort)
Förvaltare	Länsstyrelsen, Sveaskog och Svenska kyrkan
Markslag och naturtyper	
Barrblandskog	
Näringsrik granskog (9050)	3 ha
Kalkbarrskog	
Ängsmark	
Vatten	632 ha
Prioriterade bevarandevärden	
Naturtyper	Näringsrik granskog, kalkbarrskog (bl.a. tallkalkskog), asprik lövskog
Strukturer	Äldre tall
Växt- och djursamhällen	
Arter (rödlistade)	Marksvamp
Friluftsliv	Upplevelse, SBA-område (Särskilt BesöksAnpassat-område)

2.2 Områdesbeskrivning

Området är ett naturreservat sedan 1968 och består av de båda öarna Andersön och Isön samt ett par mindre holmar. Reservatet är omgivet av Storsjön och är 980 ha stort varav ca 348 ha är landareal och resterande del vatten. Det ligger ca 1,5 mil väster om Östersunds centrum och är ett både lättillgängligt och välbesökt tätortsnära rekreativområde. På Andersön finns en arrendegård (anor från 1600-talet), samt ytterligare en fastighet som fortfarande brukas. Därutöver finns det ett antal avstyckade mindre fritidsfastigheter (Andersön 1:12, 1:13, 1:16, 1:17, 1:18, 1:19, 1:20, 1:21 och 1:23), samt allmän väg som inte ingår i reservatet. Området är beläget ca 300 möh och saknar större höjder. Dominerande vegetationsstyp är frisk ristyp med inslag av torr ristyp. Det finns ett par mindre vattengölar på Skansholmen. Berggrunden består av kalksten och jordarten är mestadels lerig morän. Områdets största naturvärden är idag framför allt knutna till inslaget

av kalkbarrskog och till strandmiljöerna mot Storsjön där det fortfarande finns kvar äldre skog. Den kalkrika bergrunden har, troligen tillsammans med historisk markanvändning som t.ex. skogsbete, bidragit till reservatets mycket intressanta och skyddsvärda flora av marksvampar. Flertalet svampinventeringar har sedan 1980-talet genomförts i området. Hittills är 25 stycken rödlistade marksvampar och drygt 30 stycken övriga marksvampar som indikerar höga naturvärden påträffade (hotkategori enligt rödlistan 2005 inom parentes: EN=starkt hotad, VU=sårbar, NT=missgynnad): bitter taggsvamp *Sarcodon fennicus* (EN), lilaköttig taggsvamp *Sarcodon fuligineoviolaceus* (EN), brandtaggsvamp *Hydnellum auratile*, streckvaxing *Hygrophorus astramentosus*, puderspindling *Cortinarius aureopulverulentus*, bullspindling *Cortinarius corrosus*, slemringad vaxskivling *Hygrophorus gliocyclus*, vedlavklubba *Multiclavula mucida*, blåfotad taggsvamp *Sarcodon glaucopus*, skrovlig taggsvamp *Sarcodon scabrosus*, kronskål *Sarcosphaera coronaria* (samtliga VU), samt grantaggsvamp *Bankera violascens*, sotbandad spindling *Cortinarius fuscoperonatus*, tallriska *Lactarius musteus*, goliatmusseron *Tricholoma matsutake*, fjällfotad musseron *Tricholoma squarrulosum*, brandmusseron *Tricholoma aurantium*, kantmusseron *Tricholoma sejunctum*, druvfingersvamp *Ramaria botrytis*, dofttaggsvamp *Hydnellum suaveolens*, rovspindling *Cortinarius napus*, stinklerskivling *Camarophyllopsis foetens*, pluggtrattskevling *Clitocybe alexandri*, persiljespindling *Cortinarius sulfurinus* och kopparspindling *Cortinarius cupreorufus* (samtliga NT).

Merparten av området saknar idag annars höga naturvärden främst beroende på att skogsbruk pågått under lång tid. Skogarna domineras av likåldriga yngre tallbestånd, med inslag av barrblandskog och grandominerade delområden. Inslaget av död ved är överlag mycket lågt. Äldre skog och värdefulla gamla, grova träd finns för närvarande endast i en smal bård längs Andersöns och Isöns stränder, i mindre partier av norra Andersön samt på Skansholmen. På norra Andersön och längs med reservatets stränder finns inslag av grova tallar med brandljud.

Tabell 2. Utpekade naturtyper enligt Natura 2000

Kod	Naturtyp	Areal (ha)
9050	Näringsrik granskog	3

2.3 Natura 2000

En mindre del av Andersöns naturreservat (3,5 ha på Skansholmen) ingår i Natura 2000, EU:s nätverk av skyddade

naturområden. De åtgärder som beskrivs i skötselplanen syftar även till uppfylla de mål som finns utpekade i områdets bevarandeplan (Skansholmen; västra SE0720372). Säkrare arealuppgifter kommer att erhållas efter genomförandet av Basinventeringen. För aktuella uppgifter kontakta Länsstyrelsen.

2.4 Historisk och nuvarande markanvändning

Reservatet är ett intressant kulturområde med mängder av forn- och kulturlämningar. Området har nyttjats av människor under lång tid. Här finns bl.a. rester av boplatser (t.ex. härdar med skärersten) från Stenålderns jägar- och samlarkulturer. Från äldre järnålder (400 f Kr - 400 e Kr) finns det s.k. insjögravar och från yngre järnålder (400 e Kr - 1050 e Kr) en gravhög som indikerar att området började uppodlas vid den tiden. Här finns även rester av en järnframställningsplats och en varggrop (jakt). Inom objektet finns otaliga odlingsrösen och terrasskanter som ytterligare styrker att markerna kontinuerligt odlats åtminstone sedan yngre järnålder. Just fornåkern är en av reservatets mest karakteristiska fornlämningar. Det stora inslaget av ene antyder bl.a. att området nyttjats för skogsbete. På Skansholmen finns stora delar av försvarsvallen från byggandet av befästningen Andersö Skans under mitten på 1600-

talet kvar. Vid den s.k. ”Kvarnbacken” på norra Andersön uppfördes under mitten på 1700-talet en väderkvarn vars fundament delvis fortfarande finns kvar. I slutet av 1800-talet (1886) bildades Andersöns Kronopark med skogsförvaltningen styrd av dåvarande Kungliga Domänstyrelsen (Sveaskogs föregångare). Härnösands Stiftsnämnd upprättade ungefär samtidigt en skogshushållningsplan för sitt markinnehav. Härmed inleddes en helt ny period i Andersöns brukningshistoria med till en början dimensionsavverkningar av främst tall. Även försök med hyggesbruk gjordes redan under slutet av 1800-talet på norra Andersön. Under 1900-talet och fram tills idag har det bedrivits modernt skogsbruk på både Isön och Andersön, även om vissa restriktioner funnits från och med 1968 när området avsattes som dispensabelt naturreservat. Naturreservatet är idag ett mycket populärt och välbesökt friluftsområde, särskilt sommartid då många besökare vandrar omkring, joggar, plockar bär och svamp, grillar och badar här. På sommaren lägger ofta båtar till runt reservatet och en ångbåt som trafikerar Storsjön angör då och då Andersön. Vid Isön ligger ett färjeläge med reguljär trafik i Vägverkets regi.

2.5 Områdets bevarandevärden

2.5.1 Kulturhistoriska bevarandevärden

Reservatet är ett intressant kulturområde med mängder av olika forn- och kulturlämningar från Stenålder och fram till nutid. Här finns bl.a. härdar, odlingsrösen, fornkärlar, olika typer av gravhögar, en varggrop och rester av en försvarsanläggning. Särskilt rikliga förekomster av lämningar finns på Skansholmen, vid Kvarnbacken på norra Andersön, samt längs stränderna runt både Isön och Andersön. Att vissa odlings- och betesmarker på Andersön fortfarande hålls öppna och brukas är positivt.

2.5.2 Biologiska bevarandevärden

Alla skogsavsnitt som utgörs av äldre skog och/eller kalkbarrskog är mycket skyddsvärda. Särskilt längs strandzonen på Andersön finns mycket gamla träd. För närvarande är 25 stycken rödlistade arter och ytterligare ca 30 stycken skyddsvärda marksvampar funna (se avsnitt 2.2), flertalet knutna till områdets kalkrikedom och troligen även tidigare småskalig störning från historisk markanvändning. Lokalt på Andersön finns även värdefulla lövinslag, t.ex. på Kvarnbacken där det finns mycket asp, men också sälg.

2.5.3 Geologiska bevarandevärden

Längs stränderna finns flera fossilrika hållar och klippor med högt bevarandevärde.

2.4.4 Bevarandevärden för friluftslivet

Reservatet är året om ett välbesökt natur- och rekreationsområde. Det ligger ca 1,5 mil från Östersund och nås enkelt med cykel och bil, samt med båt sommartid. Det nyttjas bl.a. för vandring, jogging, utflykter och liknande. Områdets friluftslivsplaneringar består bl.a. av rastplatser, vissa med bänkar, bord, eldstäder och dass, samt flera lätttrampade stigar med temaskyltning om reservatets naturmiljöer och geologiska- och kulturhistoriska värden. Reservatet är utsett som ett s.k. SAB-område (SärskiltBesöksAnpassat) av Länsstyrelsen, vilket ställer extra höga krav på att friluftslivsplaneringarna är i bra skick.

2.6 Källförteckning

Fornminnesregistret, Riksantikvarieämbetet, 2008-12-19.

Länsstyrelsen Jämtlands län 1968. Resolution angående bildande av naturreservat å Andersön m.fl. öar i Storsjön inom Hackås kommun; given Östersund i landskansliet den 28 juni 1968. Dnr III B11-1-67.

Länsstyrelsen Jämtlands län 1991. Skötselplan samt komplettering av reservatsbeslut för Andersöns naturreservat. Östersunds kommun. Dnr 231-4629-89 (11.1211-2764-85).

Länsstyrelsen Jämtlands län 2007. Bevarandepplan för Skansholmen, västra SE0720372.

Länsstyrelsen Jämtlands län 2008-12-19. Artdatabas.

Härnösands Landsarkiv, Kungliga Domänstyrelsens arkiv, Kronoparken Andersön, Skogsindelningshandlingar 1886.

Fältbesök/inventeringar

Irene Sivertsson, naturvärdesinventering, Sveaskog, 2004.

Länsstyrelsen Jämtlands län.

Östersunds Mykologiska förening.

PLANDEL

3. SKÖTSELOMRÅDEN MED BEVARANDEMÅL OCH SKÖTSELÅTGÄRDER

Reservatet har delats in i 9 stycken skötselområden (se skötselplankarta) där olika biotopvårdande skötselåtgärder ska utföras. Ett särskilt åtgärdsprogram för kalktallskog är också under framtagande av Naturvårdsverket. Stora delar av reservatet kommer som en följd att troligen inventeras efter kalkbarrskog. Efter det kommer det att göras en bedömning av eventuellt skötselbehov. Detta gäller även i de delar av reservatet som för närvarande lämnas att utvecklas fritt enligt skötselplanen. När programmet är fastställt kan olika biotopvårdande skötselåtgärder bli aktuella, bl.a. naturvårdsbränning, småskalig röjning av inväxande ene och *unga* granar, och skogsbete. Eftersom åtgärderna i olika omfattning kan beröra stora delar av reservatet räknas de som allmänna och skrivs inte ut efter varje enskilt skötselområde nedan. Huvudsyftet med åtgärderna är att stärka skogstypen kalkbarrskog (tallkalkskog) och marksvampsfloran, men även andra naturvärden knutna till ljusöppna och (brand)störda skogstyper. Eventuella skötselåtgärder får utföras först efter överenskommelse med berörda markägare. Vid åtgärder som berör forn- och kulturlämningar ska samråd ske med Länsstyrelsens Kulturmiljöfunktion. Sifferkoden för naturtyperna i bevarandemålet följer klassificeringen enligt Natura 2000.

Ett gemensamt bevarandemål för samtliga skötselområden nedan är att utpekad areal av respektive naturtyp ska bibehållas eller öka jämfört år 2008. Bevarandemål för utpekade marksvampar och eventuellt andra naturvårdsintressanta arter bör utformas och infogas i skötselplanen efter utförda inventeringar i kalkbarrskog.

Skötselområde A1 52,4 ha (A1:a 20,6 ha, A1:b 16,1 ha och A1:c 15,7 ha)

A1 utgörs av strandzonen på Isön och Andersön undantaget södra Andersön. Här finns gles äldre tallskog och mindre delar med granskog och barrblandskog. Tallarna är i vissa fall runt 200-250 år och ibland ännu äldre. Stora delar av området utgörs av kalkbarrskog (tallkalkskog). Lövinslaget är lokalt rikligt i A1:a. Området innehåller flera fornlämningar.

Bedömd bevarandestatus år 2008: O gynnsam

Bevarandemål: 9012 / 9015 Talldominerad barrblandskog (tallkalkskog)

Det är gynnsamt tillstånd när skogen:

- är flerskiktad.
- har stor variation i ålder och dimensioner på levande träd (minst 40 träd/ha över 35 cm dbh (brösthöjdsdiameter) och minst 8 träd/ha över 50 cm dbh).
- innehåller död ved i olika nedbrytningsstadier och dimensioner med i genomsnitt minst 10 m³/ha.

Skötselåtgärder

Stora delar av A1 lämnas som hänsynsområde att utvecklas fritt. I utvalda partier är målet att 1) gynna friluftslivet genom att förbättra framkomligheten längs stigar och att främja utsikten utöver Storsjön, 2) vårda forn- och kulturlämningar, samt att 3) restaurera tall(kalk)kogen och att gynna tillhörande arter.

- Siktröjning av ung klen, gran (<15 cm dbh) längs strandstigen vid utvalda utkiksplatser. Även viss röjning av tätstående klens lövträd kan bli aktuellt här. Vid planeringen av vilka träd som ska röjas ska befintliga naturvärden beaktas, framför allt förekomster av skyddsvärda marksvampar (se artlista under 2.2). Dessa är vanligtvis mykorrhizabildande med såväl löv- som barrträd. Eftersom klenvuxna granar kan vara gamla ska stor försiktighet gälla vid eventuell siktröjning. Till exempel ska det göras försök med att fälla några av de utvalda granarna en bit upp längs stammen (istället för vid marknivå), och att lämna enstaka barrbärande grenar som gör att träden kan överleva. Försöket strävar efter att gynna olika friluftslivsvärden (framkomlighet och utsikt), utan att missgynna de marksvampar som är beroende av värdräd.
- Vid särskilt utvalda platser ska enstaka värdefulla lövträd och äldre tallar friställas.
- Røj barr- och lövsly kring utvalda fornlämningar så att dessa syns bättre och inte riskerar att sprängas sönder av trädens rotsystem eller skadas av vindfällan. Några av fornlämningarna (insjögravar i A1:a) ska restaureras då de delvis är förstörda. Här ska det göras en ny dragning av stigen för att undvika trampskador.
- Lämna alla döda träd. Nya vindfällan får plockas ut, dock ska det alltid kvarlämnas minst 5 m³/ha tills bevarandemålet är uppnått. Träd som hindrar framkomligheten längs stigarna eller utgör en fara för att ramla över dessa ska fällas, men lämnas kvar i närheten av sin växtplats.
- Røjda träd och grenar ska lämnas kvar utan att det hindrar framkomligheten längs stigarna. Vid större mängder ska detta bortforslas till lämpligare plats, eventuellt kan delar användas som ved vid områdets rastplatser
- Naturvårdsbränning ska efter samråd med berörd markägare utföras på mindre ytor för att främst stärka skogstypen tallkalkskog och marksvampsfloran.
- Skötseln ska påbörjas inom 1-2 år efter att skötselplanen fastställts och sedan ske successivt under en femårsperiod vid utvalda platser. Detta görs för att innan fortsatt skötsel utvärdera såväl naturvårdsnyttan som responsen från friluftslivet på redan utförda åtgärder. För att bibehålla en god utsikt vid utvalda platser behöver siktröjning upprepas ungefär vart 10 år. Detsamma gäller åtgärder kring utvalda fornlämningar.

Skötselområde A2 (0,5 ha)

A2 är en mindre ö bevuxen med tallskog (tallkalkskog).

Bedömd bevarandestatus år 2008: Ogynnsam

Bevarandemål: 9012 Tallskog (tallkalkskog)

Det är gynnsamt tillstånd när skogen:

- har stor variation i ålder och dimensioner på levande träd (minst 40 träd/ha över 35 cm dbh och minst 8 träd/ha över 50 cm dbh).

Skötselområde A3 (1,5 ha)

A3 är en mindre ö bevuxen med tät grandominerad barrblandskog med tallöverståndare.

Bedömd bevarandestatus år 2008: Gynnsam

Bevarandemål: 9015 Barrblandskog

Det är gynnsamt tillstånd när skogen:

- är flerskiktad.
- har stor variation i ålder och dimensioner på levande träd (minst 40 träd/ha över 40 cm dbh och minst 8 träd/ha över 60 cm dbh).
- innehåller död ved i olika nedbrytningsstadier och dimensioner med i genomsnitt minst 15 m³/ha.

Skötselåtgärder A2-A3

Områdena lämnas tills vidare som hänsynsområden att utvecklas fritt.

Skötselområde A4 (8,5 ha)

A4 domineras, efter en tidigare utgallring av gran, av öppen grövre tallskog (inslag av tallkalkskog). Merparten av tallarna är i 100-150 års ålder, vissa är ännu äldre. Här finns även några vattenlokar med lövinslag såsom asp, sälg, rönn och björk. Området innehåller flera fornlämningar, bl.a. resterna av Andersö skans.

Bedömd bevarandestatus år 2008: Ogynnsam

Bevarandemål: 9015/9016 Barrblandskog / inslag av lövrik blandskog

Det är gynnsamt tillstånd när skogen:

- har stor variation i ålder och dimensioner på levande träd (minst 40 träd/ha över 35 cm dbh och minst 8 träd/ha över 50 cm dbh).

Skötselåtgärder

Målet med skötselåtgärderna är att 1) bibehålla områdets öppna talldominerade skog med lövrika inslag, 2) gynna friluftslivet genom att förbättra framkomligheten längs stigar och att här och var öppna upp för utsikt utöver Storsjön, samt att 3) vårda områdets fornlämningar.

- Sikröjning av ung klen gran (<15 cm dbh) längs strandstigen vid utvalda utkiksplatser. *OBS! Lämna södra stranden utan ingrepp för att skogen ska sluta sig och på så vis minska störningen från trafiken.* Vid planeringen av vilka träd som ska röjas ska befintliga naturvärden beaktas, framför allt förekomster av skyddsvärda marksvampar (se artlista under 2.2). Dessa är vanligtvis mykorrhizabildande med såväl löv- som barrträd. Eftersom klenvuxna granar kan vara gamla ska stor försiktighet gälla vid eventuell röjning, se arbetsbeskrivning under skötselområde A1. Lövträd ska gynnas, vid behov även utvalda äldre tallar.
- Vid behov ska det ske fortsatt röjning av främst klena barrträd och lövsly vid utvalda fornlämningar så att de synliggörs för allmänheten och inte riskerar att skadas av

trädens rotsystem eller av vindfällan. Vid behov gäller det även döda träd. Vindfällan eller träd som hindrar framkomligheten längs stigarna eller utgör en fara för allmänheten ska löpande åtgärdas.

- Rökta träd och grenar ska dras bort från fornlämningarna och kvarlämnas så att de inte hindrar framkomligheten för besökande. Vid stora mängder bör resterna bortföras till lämpligare delar av reservatet, eventuellt användas som ved vid områdets rastplatser.
- Skötseln ska påbörjas omgående efter att skötselplanen fastställts och ske successivt under en femårsperiod vid utvalda platser. Detta görs för att innan fortsatt skötsel kunna utvärdera såväl naturvårdsnyttan som responsen från friluftslivet på redan utförda åtgärder. För att bibehålla t.ex. en god utsikt vid utvalda platser behöver siktröjning sedan upprepas ca vart 5-10 år. Detsamma gäller åtgärder kring utvalda fornlämningar.

Skötselområde A5 (9,5 ha)

A5 är bevuxet med jämnårig ca 60-årig gallrad tallskog med viss graninblandning. I sydöst står en skärmställning av tall. Död ved och grövre levande träd (över 30 cm dbh) saknas.

Skötselområde A6 (4 ha)

A6 är bevuxet med jämnårig (ca 70-90 år) gallrad tallskog med viss graninblandning. Rikligt inslag av buskartad ene. Död ved och grövre levande träd (över 30 cm dbh) saknas.

Skötselområde A7 (3 ha)

A7 ligger på en svag västsluttning och är bevuxen med jämnårig (ca 70-90 år) gallrad tallskog med viss graninblandning. Död ved och grova levande träd saknas.

Skötselområde A8 (30,7 ha)

A8 består av gallrad talldominerad barrblandskog i ca 50-80 års ålder. Inslaget av ene är rikligt särskilt i de västra delarna. Död ved finns endast som enstaka klenare, nya vindfällan.

Bedömd bevarandestatus i A5-A8 år 2008: O gynnsam

Bevarandemål A5-A8: 9015 Barrblandskog

Det är gynnsamt tillstånd när skogen:

- är flerskiktad.
- har stor variation i ålder och dimensioner på levande träd (minst 40 träd/ha över 40 cm dbh och minst 8 träd/ha över 60 cm dbh).
- innehåller död ved i olika nedbrytningsstadier och dimensioner med i genomsnitt minst 10 m³/ha.

Skötselåtgärder A5-A8

Skötselåtgärder ska utföras med stor naturhänsyn och ske varierat så att partier med såväl tätare som glesare skog skapas. Lövträd ska särskilt gynnas.

- Lämna alla döda träd. Nya vindfällan får plockas ut, dock ska det alltid kvarlämnas minst 5 m³/ha tills bevarandemålet är uppnått. Träd som hindrar framkomligheten längs stigarna eller utgör en fara för att ramla över dessa ska fällas, men lämnas kvar i närheten av sin växtplats. Även träd som riskerar att förstöra fornlämningar ska åtgärdas.
- Skötsel utförs av markägaren enligt egna önskemål och ska upprepas vid behov tills bevarandemålen är uppfyllda.

- Delar av virket kan tas ut i den 1:a skötselomgången, men uttaget ska i senare skötselomgångar successivt avta. Røjda träd, grenar och liknande kan lämnas kvar, dock ska de inte hindra framkomligheten för besökande.

Skötselområde A9 25 ha (A9:a 11,2 ha och A9:b 13,8 ha)

A9 är bevuxen med grövre, äldre tall. Merparten av tallarna i A9:a är ca 100-150 år med inslag av ännu äldre träd. Viss granunderväxt förekommer. Trädåldern är betydligt lägre i A9:b och här är graninblandningen även större.

Bedömd bevarandestatus år 2008: Ogynnsam

Bevarandemål: 9015 Talldominerad barrblandskog (A9:a) / 9015 Barrblandskog (A9:b)

Det är gynnsamt tillstånd när skogen:

- är flerskiktad.
- har stor variation i ålder och dimensioner på levande träd (minst 40 träd/ha över 40 cm dbh och minst 8 träd/ha över 60 cm dbh).
- innehåller i genomsnitt minst 10 m³/ha död ved i olika nedbrytningsstadier och dimensioner.

Skötselåtgärder

- A9:a lämnas tillsvidare som hänsynsområde att utvecklas fritt. Behov av att röja bort delar av granunderväxten kan uppstå framöver. Utför i så fall skötselåtgärder inom en radie av ca 3 m runt utvalda tallar, och lämna övriga granar utan åtgärd.
- I A9:b ska skötselåtgärder utföras med stor naturhänsyn och variation. Lövträd ska gynnas. Åtgärderna utförs av markägaren enligt egna önskemål och ska upprepas vid behov tills bevarandemålen är uppfyllda.
- Lämna alla döda träd. Nya vindfällen får plockas ut, dock ska det alltid kvarlämnas minst 5 m³ död ved/ha tills bevarandemålet är uppnått. Träd som hindrar framkomligheten längs stigarna eller utgör en fara för att ramla över dessa ska fällas, men lämnas kvar i närheten av sin växtplats.

Skötselområde B1 (B1:a 3,5 ha och B1:b 2,5 ha)

I B1:a och B1:b finns ca 120-årig grandominerad barrblandskog med inslag av äldre tallöverståndare. Lövinslaget utgörs av sälg, rönn, björk och gråal. Det finns relativt gott om nydöd klenare ved, däremot saknas grövre död ved i senare successionsstadium.

Bedömd bevarandestatus år 2008: Ogynnsam

Bevarandemål: 9010 Västlig taiga och 9050 Näringsrik granskog (3 ha)

Det är gynnsamt tillstånd när skogen:

- är flerskiktad.
- har stor variation i ålder och dimensioner på levande träd (minst 40 träd/ha över 40 cm dbh och minst 8 träd/ha över 60 cm dbh).
- innehåller död ved i olika nedbrytningsstadier och dimensioner med minst 20 m³/ha.

Skötselåtgärder

B1:a och B1:b lämnas tills vidare som hänsynsområden att utvecklas fritt.

Skötselområde B2 (3,1 ha)

B2 domineras av frodig drygt 100-årig granskog på tidigare kulturmark. Inslaget av odlingsrösen och fornåkrar är stort. I öster finns en aspklon samt enstaka sälg. I norr finns barrblandskog med tallöverståndare. Inslaget av död ved utgörs av klena, nya vindfällan.

Bedömd bevarandestatus år 2008: O gynnsam

Bevarandemål: 9011 Granskog / 9015 Barrblandskog

Det är gynnsamt tillstånd när skogen:

- är flerskiktad.
- har stor variation i ålder och dimensioner på levande träd (minst 40 träd/ha över 40 cm dbh och minst 8 träd/ha över 60 cm dbh).
- innehåller minst 10 st aspar (över 30 cm dbh)/ha.
- innehåller död ved i olika nedbrytningsstadier och dimensioner med minst 10 m³/ha.

Skötselåtgärder

Målet med skötselåtgärderna är att 1) vårda områdets forn- och kulturlämningar och 2) gynna områdets naturvärden knutna till särskilt asp men även andra lövträd.

- Røj barr- och lövsly runt utvalda fornlämningar så att dessa syns bättre och inte riskerar att förstöras av trädens rotsystem eller av vindfällan.
- Røj yngre gran inom en radie av ca 3 m runt utvalda utvecklingsbara aspar. Övriga granar lämnas utan åtgärder.
- Vid behov ska klenare träd röjas längs stigar och för att på höjden i skötselområdets norra del öppna upp för utsikt ut över Storsjön.
- Röjda träd ska dras bort från friställda lövträd och fornlämningar och kvarlämnas på sådant sätt att de inte heller hindrar framkomligheten längs stigarna. Delar kan även användas som ved vid områdets rastplatser.
- Lämna alla döda träd. Nya vindfällan får plockas ut, dock ska det alltid kvarlämnas minst 5 m³ död ved/ha tills bevarandemålet är uppnått. Träd som hindrar framkomligheten längs stigarna eller utgör en fara för att ramla över dessa ska fällas, men lämnas kvar i närheten av sin växtplats.
- Skötseln ska påbörjas inom 1-2 år efter att skötselplanen fastställts och sedan utföras successivt under en femårsperiod vid utvalda platser. Detta görs för att innan fortsatt skötsel kunna utvärdera naturvårdsnyttan av redan genomförda åtgärder.

Skötselområde B3 (3,5 ha)

B3 består av 100-årig grandominerad barrblandskog med äldre tallöverståndare (ca 150 år). Levande träd över ca 40 cm dbh saknas. Död ved finns främst som nya, klena vindfällan.

Skötselområde B4 (4 ha)

B4 består i öster av klenvuxen, tätare medelålders granskog och i väster av en öppnare strandnära äldre talldominerad barrblandskog.

Bedömd bevarandestatus i B3-B4 år 2008: O gynnsam

Bevarandemål B3-B4: 9011 Grandominerad barrskog

Det är gynnsamt tillstånd när skogen:

- är flerskiktad.

- har stor variation i ålder och dimensioner på levande träd (minst 40 träd/ha över 35 cm dbh och minst 8 träd/ha över 50 cm dbh).
- innehåller död ved i olika nedbrytningsstadier och dimensioner med minst 10 m³/ha

Skötselåtgärder B3-B4

- B3-B4 lämnas för närvarande som hänsynsområden att utvecklas fritt. Framöver kan det dock uppstå behov av siktröjning i B4 längs strandstigen. Vid planeringen av vilka träd som i sådana fall ska röjas är det viktigt att beakta befintliga naturvärden, framför allt förekomster av skyddsvärda marksvampar (se artlista under 2.2). Dessa är vanligtvis mykorrhizabildande med såväl löv- som barrträd. Eftersom klenvuxna granar kan vara gamla ska stor försiktighet gälla vid eventuell siktröjning, se arbetsbeskrivning under skötselområde A1.
- Lämna alla döda träd. Nya vindfällen får vid större mängder plockas ut, dock ska det alltid kvarlämnas minst 5 m³/ha tills bevarandemålet är uppnått. Träd som hindrar framkomligheten längs stigarna eller utgör en fara för att ramla över dessa ska fällas, men lämnas kvar i närheten av sin växtplats. Även träd som riskerar att förstöra fornlämningar ska åtgärdas.

Skötselområde C1 (4,5 ha)

I C1 finns frodvuxen tall och särskilt i väster ett stort inslag av asp och sälg på tidigare kulturmark. Viss graninväxt finns. Området är rikt på lämningar efter odlingsrösen och fornlämnar. I öster växer frodig granskog. Inslaget av död ved finns främst som klenare, nya vindfällen.

Skötselområde C2 (6,5 ha)

Norra delen av C2 består av ett mindre parti granskog samt kvarlämnade tallöverståndare i hyggeskanten. I södra delen står lövrik barrblandskog, gran blandat med asp och enstaka sälg.

Bedömd bevarandestatus i C1-C2 år 2008: O gynnsam

Bevarandemål C1-C2: 9016 Lövrik barrblandskog

Det är gynnsamt tillstånd när skogen:

- är flerskiktad.
- har stor variation i ålder och dimensioner på levande träd (minst 40 träd/ha över 35 cm dbh och minst 8 träd/ha över 50 cm dbh).
- har en lövträdandel motsvarande minst 20 % av virkesförrådet.

Skötselåtgärder C1-C2

Målet med skötselåtgärderna är att gynna 1) utvalda lövträd på bekostnad av barrträd, 2) friluftslivsvärden genom att förbättra framkomligheten längs stigar och att i viss mån öppna upp för utsikt runt Kvarnbacken, samt att 3) vårda områdets fornlämningar.

- Røj klen gran och plockhugg grövre gran upp till ca 30 cm dbh. Utför åtgärder i en radie om ca 3 m runt utvalda lövträd (och även tallar i C1). Övriga granar lämnas utan åtgärd. Røj även vid behov även tätstående klena lövträd. Åtgärder prioriteras i C1 och längs åkerbrynen i C2.
- Røj barrträd och lövsly kring utvalda fornlämningar så att dessa syns bättre och inte riskerar att i framtiden sprängas sönder av trädens rotsystem eller av vindfällen.
- Røj längs stigen vid Kvarnbacken för att förbättra utsikten mot lägorna och Storsjön.

- Den öppna tidigare odlingsmarken i skötselområdets södra del är under igenväxning. Det är värdefullt att bibehålla den öppna karaktären och inväxt av träd, främst gran, bör röjas bort. Enstaka lövträd kan sparas.
- Lämna alla döda träd. Vid upprepade vindfällningar av träd ska mängden död ved anpassas med tanke på friluftslivet. Träd som hindrar framkomligheten längs stigarna eller utgör en fara för att ramla över dessa ska fällas, men lämnas kvar i närheten av sin växtplats. Även träd som riskerar att förstöra fornlämningar ska åtgärdas.
- Merparten av virket får tas ut i den första skötselomgången. Røjda träd och grenar ska bortföras från friställda träd och fornlämningar och ska inte hindra framkomligheten inom områdena. Vid stora mängder bör resterna bortföras till lämpligare plats inom reservatet. Eventuellt kan delar användas som ved vid områdets rastplatser.
- Skötsel ska påbörjas inom 1-2 år efter att skötselplanen fastställts och sedan upprepas löpande efter behov. Innan fortsatt skötsel ska det ha gjorts en utvärdering av naturvårdsnyttan och utförandet av redan genomförda åtgärder.

Skötselområde D (632 ha)

Skötselområdet består av Storsjön. Inga bevarandemål sätts för detta område.

Skötselområde E1 (8,5 ha)

Skötselområde E1 består i de centrala delarna av en föryngringsyta med enstaka tallöverståndare samt tallungskog. I de norra och östra delarna finns gallrad tallungskog.

Skötselområde E2 (22,5 ha)

E2 består av yngre tallskog med riklig förekomst av ene.

Skötselområde E3:a (8 ha)

E3:a består av ca 50-årig tät tallungskog med ett stort inslag av ene.

Skötselområde E3:b (12,5 ha)

E3:b består av ca 50-årig tät tallungskog, med ett mindre inslag av gran och björk, samt enstaka sälg. Det finns ett stort inslag av ene.

Skötselområde E4 (9,5 ha)

E4 består av ca 50-årig tallungskog med viss graninblandning. Här finns även ett rikligt inslag av ene, samt enstaka sälg och björk.

Skötselområde E5 (1 ha)

E5 består av tät, likåldrig (ca 60 år) tall med viss graninväxt.

Bedömd bevarandestatus i E1-E5 år 2008: Ogynnsam

Bevarandemål E1-E5: 9012 Tallskog / 9015 barrblandskog

Det är gynnsamt tillstånd när skogen:

- är flerskiktad.
- har stor variation i ålder och dimensioner på levande träd (minst 40 träd/ha över 35 cm dbh och minst 8 träd/ha över 50 cm dbh).
- innehåller död ved i olika nedbrytningsstadier och dimensioner med minst 10 m³/ha.

Skötselåtgärder E1-E5

Målet med skötselåtgärderna är att 1) gynna friluftslivet genom att området ska vara strövarvänligt, och att 2) på lång sikt återskapa en flerskiktad barrblandskog med grova tallöverståndare.

- Skötselåtgärder ska utföras med stor naturhänsyn och ske varierat så att partier med såväl tätare som glesare skog skapas. Lövträd ska gynnas.
- Lämna alla döda träd. Nya vindfällen får plockas ut, dock ska det alltid kvarlämnas minst 5 m³/ha tills bevarandemålet är uppnått. Träd som hindrar framkomligheten längs stigarna eller utgör en fara för att ramla över dessa ska fällas, men lämnas kvar i närheten av sin växtplats.
- Delar av virket kan tas ut i den 1:a skötselomgången, men uttaget ska i senare skötselomgångar successivt avta. Rójda träd och grenar kan lämnas kvar, dock ska de inte hindra framkomligheten för besökande. Eventuellt kan delar användas som ved vid områdets rastplatser.
- Skötsel utförs av markägaren enligt egna önskemål och ska upprepas vid behov tills bevarandemålen är uppfyllda.

Skötselområde F (0,5 ha)

F är en öppen gräsmark (tidigare slåttermark). Hallonbuskage och lövsly har brett ut sig i delar av området.

Bedömd bevarandestatus år 2008: Ogynnsam

Bevarandemål: 6520 Höglänt slåtteräng

Det är gynnsamt tillstånd när:

- området är fritt från träd- och buskvegetation (krontäckning 0%)
- minst tre av följande typiska hävdgynnande kärleväxter ska förekomma: brudbortse *Cirsium helenioides*, fjällskära *Saussurea alpina*, backruta *Thalictrum simplex*, kattfot *Antennaria dioica*, låsbräken *Botrychium lunaria*, säterfryle *Luzula frigida* eller vårfingerört *Potentilla cratzii*.

Skötselåtgärder

- Røj bort hallonbuskagen och inväxande lövsly. Røjda buskar och sly ska bortföras.
- Slåtter med exempelvis slåtterbalk ska ske årligen (tidigast i augusti). Höet bör bärgas. Som ett alternativ till slåtter är även bete av tamboskap tänkbart.
- Skötsel ska påbörjas inom 2-3 år efter att skötselplanen fastställts.

Skötselområde G (ca 19 ha)

G utgörs av tomtmark och skogsmark inom en privat fastighet. Skogen består främst av grandominerad barrblandskog. Inga särskilda bevarandemål sätts för detta område.

Skötselåtgärder/riktlinjer

Länsstyrelsen rekommenderar ett kontinuitetsbruk av skogen så att den bibehåller en något öppen och luckig karaktär:

- utförs vid behov i form av plockhuggning av enskilda träd (kalade ytor ska undvikas)
- lövinslag i olika former ska om möjligt gynnas
- vindfällen får tas till husbehovsändamål

Skötselområde H (ca 32 ha)

H består av den s.k. ”Gården” med omgivande odlings- och betesmarker. Sveaskog arrenderar ut byggnaderna och marken.

Skötselåtgärder/riktlinjer

Fortsatt brukande av odlings- och betesmarkerna så att dess öppna och hävdade karaktär bibehålls. Enstaka grövre träd på betesmarkerna och trädgrupper i dikesrenar bör behållas och vårdas så att de med tiden utvecklas till gamla och skyddsvärda träd i odlingslandskapet.

Skötselområde I1 (2 ha)

I1 är ett glest, nyligen hårt gallrat ca 70-årigt barrblandskog med enstaka lärk och lövträd.

Skötselområde I2 (12 ha): Ogynnsamt tillstånd

Föryngringsyta med några få kvarlämnade tallöverståndare. Sydöstra delen är blötare.

Skötselområde I3 (16 ha)

Föryngringsyta med kvarlämnade tallöverståndare.

Skötselområde I4 (11 ha): Ogynnsamt tillstånd

Föryngringsyta med enstaka kvarlämnade tallöverståndare. Plantuppslaget av tall och gran är överlag glest. I södra delarna har flera av de kvarlämnade frötallarna vindfällts.

Skötselområde I5 (13,5 ha): Ogynnsamt tillstånd

Föryngringsyta med mycket få (i östra delarna knappt någon) kvarlämnade tallöverståndare. Plantuppslaget av tall och gran är överlag glest, medan gräsvegetationen är kraftig.

Skötselområde I6 (5,5 ha)

Föryngringsyta med enstaka kvarlämnade tallöverståndare. Plantuppslag finns av både tall och gran, där granen på sina håll har kommit tätt och mer är i trädform (över 1,3 m).

Skötselområde I7 (11 ha)

Föryngringsyta med kvarlämnade tallöverståndare. Närmast stränderna finns en smal ridå av kvarlämnad äldre barrblandskog.

Bedömd bevarandestatus i I1-I7 år 2008: Ogynnsam

Bevarandemål I1-I7: 9015 Barrblandskog

Det är gynnsamt tillstånd när skogen:

- är flerskiktad.
- har stor variation i ålder och dimensioner på levande träd (minst 40 träd/ha över 35 cm dbh och minst 8 träd/ha över 50 cm dbh).
- innehåller död ved i olika nedbrytningsstadier och dimensioner med minst 10 m³/ha

Skötselåtgärder I1-I7

Målet med skötselåtgärderna är att 1) gynna friluftslivet genom att området ska vara strövarvänligt, och att 2) på lång sikt skapa flerskiktade barrblandskogar med lövrika partier.

- Framtida skötselåtgärder ska ske så att partier med såväl tätare som glesare skog skapas. Lövträd ska gynnas.

- Lämna alla döda träd. Nya vindfällan får plockas ut, dock ska det alltid kvarlämnas minst 5 m³/ha tills bevarandemålet är uppnått. Träd som hindrar framkomligheten längs stigarna eller utgör en fara för att ramla över dessa ska fällas, men lämnas kvar i närheten av sin växtplats.
- Delar av virket kan tas ut i den 1:a skötselomgången, men uttaget ska i senare skötselomgångar successivt avta. Røjda träd och grenar kan lämnas kvar, dock ska detta inte hindra framkomligheten för besökande.
- Skötsel utförs av markägaren enligt egna önskemål och ska upprepas vid behov tills bevarandemålen är uppfyllda.

4. ANORDNINGAR FÖR INFORMATION OCH FRILUFTSLIV

Bevarandemål

Rörligt friluftsliv ska bedrivas i reservatet. Informationstavlor och andra friluftsanordningar ska underlätta för ett rörligt friluftsliv.

- Det ska finnas väl underhållna rastplatser. På vissa ska det finnas bänkar och bord, eldstäder med utkörd ved, torrdass och sopkorgar.
- Det ska på plats finnas tydlig information om reservatets olika natur- och kulturvärden, samt information om reservats föreskrifter och regler.
- Stigar, parkeringsplatser, informationstavlor och övriga friluftsanordningar ska vara väl underhållna och anpassade till rådande besöksfrekvens. Utvalda delar ska vara barn- och familjevänliga, samt anpassade för funktionshindrade besökare.

Skötselåtgärder

Många av åtgärderna nedan ska göras i samråd med övriga markägare.

- Parkeringsplatser och stigar inom reservat ska vid behov röjas fri från sly och eventuella vindfällan. Vindfällena ska lämnas kvar i nära sin ursprungliga växtplats.
- Tömning av sopor, skötsel av torrdass samt utkörning av ved till eldplatser ska ske löpande.
- Befintliga informationstavlor över reservatet ska uppdateras. En ny informationstavla ska sättas upp vid färjeläget på Isön. Nya skyltar om gällande förbud mot terrängkörning med motorfordon (t.ex. snöskoter) inkl. karta med avgränsning ska sättas upp på strategiska ställen.
- Temaskyltningen (den tidigare s.k. ”geologi- och kulturstigen”) om områdets natur-, kultur- och geologiska värden ska förbättras. Delar ska anpassas för unga besökare och viss skolverksamhet.
- Även ytterligare utvalda forn- och kulturlämningar i terrängen ska specifikt skyltas upp.
- Samtliga friluftsanordningar ska ha årlig tillsyn och vid behov åtgärdas.

6. SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV PLANERADE SKÖTSELÅTGÄRDER

Tabell 3. Sammanfattning och prioritering av skötselåtgärder*.

Skötselområde	Areal (ha)	Skötselåtgärder	År	Prioritet
A1	52,5	Fri utveckling	-	-
		Siktröjning längs stigar, friställning av utvalda lövträd och tallar	1-2, upprepas vid behov	1 1
		Åtgärder kring utvalda forn- och kulturlämningar	1-2, upprepas vid behov	1
		Naturvårdsbränning	Efter överenskommelse med markägare	1
A2	0,5	Fri utveckling	-	-
A3	1,5	Fri utveckling	-	-
A4	8,5	Siktröjning längs stigar, friställning av utvalda lövträd och tallar	2-3, upprepas vid behov	1
		Åtgärder kring utvalda forn- och kulturlämningar	1-2, upprepas vid behov	1
A5-A8, A9b	61	Biotopvårdande skötselåtgärder för att uppnå bevarandemål	Enligt markägarens önskemål	-
A9a	11	Fri utveckling tills vidare	-	-
B1	6	Fri utveckling	-	-
B2	3	Siktröjning längs stigar, friställning av utvalda lövträd	1-2, upprepas vid behov	1
		Åtgärder kring utvalda forn- och kulturlämningar	1-2, upprepas vid behov	1
B3	3,5	Fri utveckling	-	-
B4	4	Siktröjning längs stigar	10, upprepas vid behov	2
C	11	Siktröjning längs stigar, friställning av utvalda lövträd och tallar	1-2, upprepas vid behov	1
		Åtgärder kring utvalda forn- och kulturlämningar	1-2, upprepas vid behov	1
D	632	Inga	-	-
E	64,5	Biotopvårdande skötselåtgärder för att uppnå bevarandemål	Enligt markägarens önskemål	-
F	0,5	Röjning och slätter, hö bärgas	2-3, upprepas årligen	2
I	71	Biotopvårdande skötselåtgärder för att uppnå bevarandemål	Enligt markägarens önskemål	-
		Åtgärder kring utvalda forn- och kulturlämningar	Vid behov	2
G	19	Rekommenderat kontinuitetsbruk av skogen	Enligt markägarens önskemål	-
H	32	Fortsatt brukande av odlings- och betesmarker	Enligt avtal mellan arrendator och Sveaskog.	-

* Ytterligare biotopvårdande skötselåtgärder i enlighet med Naturvårdsverkets kommande åtgärdsprogram för kalktallskog kan bli aktuellt inom reservatet efter samråd med berörda markägare. Det kan handla om naturvårdsbränning, införande av skogsbeta, röjning av yngre gran mm.

7. UPPFÖLJNING AV GENOMFÖRDA SKÖTSELÅTGÄRDER, BEVARANDEMÅL OCH BEVARANDESTATUS

För uppföljning och noggrann dokumentation av genomförda skötselåtgärder, bevarandemål och bevarandestatus ansvarar Länsstyrelsen i Jämtlands län i samråd med de stora markägarna Sveaskog och Svenska Kyrkan-Härnösands stift. Naturvårdsförvaltaren ansvarar

för att reservatets föreskrifter efterlevs. Om dessa uppdrag förläggs till en uppdragstagare ska villkoren noga anges i skriftligt avtal.

Tabell 4. Uppföljning av genomförda skötselåtgärder, bevarandemål och bevarandestatus.

Skötselområde	Parametrar	År efter genomförd skötsel
A	Flerskiktning (ej A2, A4)	36
	Grova träd (antal/ha)	36
	Areal	36
A1, A3, A5-A9	Även död ved (kbm/ha)	36
B	Flerskiktning	36
	Grova träd (antal/ha)	36
	Död ved (kbm/ha)	36
	Areal	36
B2	Även antal lövträd/ha	12
C	Flerskiktning	36
	Grova träd (antal/ha)	36
	Andel löv (%)	12
	Areal	36
D	-	-
E	Flerskiktning	36
	Grova träd (antal/ha)	36
	Död ved (kbm/ha)	36
	Areal	36
F	Krontäckning träd och buskar	6
	Förekomst av typiska arter	6
	Areal	6
G	-	-
H	-	-
I	Flerskiktning	36
	Grova träd (antal/ha)	36
	Död ved (kbm/ha)	36
	Areal	36

8. RENHÅLLNING

För renhållningen inom reservatet ansvarar förvaltarna. För renhållning, sop- och avfallshantering på enskilda fastigheter ansvarar respektive privat markägare.

9. UTMÄRKNING AV RESERVATETS GRÄNS

Eftersom reservatet är en ö med stora delar av avgränsningen i Storsjön märks inte reservatet ut i terrängen.

10. TILLSYN

För fortlöpande tillsyn av reservatet (både områdestillsyn och tillsyn av att reservatets föreskrifter efterlevs enligt Miljöbalken) ansvarar Länsstyrelsen Jämtlands län.

11. FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

Finansiering av naturvårdsförvaltningen (renhållning, tillsyn och uppföljning) ska bekostas genom reservatsanslag från Naturvårdsverket och/eller enligt överenskommelse med markägarna Sveaskog och Svenska kyrkan.

11. ÖVRIGT

Vägverket har vägrätt beträffande de statliga vägarna, vilket innebär att normal drift och underhåll (halkbekämpning, dikesrensning, slåtter, röjning m.m.) kan ske utan särskilda restriktioner. Vid oklarheter ska kontakt tas med Vägverket.

NYTTJANDERÄTTER ANDERSÖNS NATURRESERVAT

Nyttjanderätter till fastigheter ingående i Andersöns naturreservat*

Fastighet	Rättighet	Rättighetshavare	Adress
Andersön 1:9	vattenledning, båtplats, brygga	Andersön 1:21	Möltzi, Ulla och Andersson Lars Isön 105, 832 94 ORRVIKEN
	ledning, starkström	Jämtkraft	Jämtkraft Elnät, Box 394 831 25 ÖSTERSUND
Andersön 1:10	väg	Andersön 1:9	Sveaskog Förvaltnings AB, Pipers väg 2, 105 22 STOCKHOLM
	väg, vatten, avlopp	Andersön 1:23	Hemmingsson, Bengt Olov, Rösegårdsg. 40, 724 76 VÄSTERÅS
	ledning, starkström	Jämtkraft	se Jämtkraft Elnät ovan
Sunne prästabord 1:1	väg	Sunne prästabord 1:8	Sandler Elisabeth, Sunne Prästabord 130 Strandbrinken, 832 94 ORRVIKEN
	reningsanläggning	Sunne prästabord 1:11	Eriksson, Leif och Hellner, Ingegärd, Sunne Prästabord 125 832 94 ORRVIKEN
	väg, vattenledning, avloppsledning	Sunne prästabord 1:11	se Sunne Prästabord 1:11 ovan
	väg, båtplats, gångväg	Sunne prästabord 1:7	Henriksson, Lars Thony, Sunne Prästabord 120, 832 94 ORRVIKEN
	väg, vattenledning	Sunne prästabord 1:12	Fjellner, Gunvor, Margareta, Smultronv. 7, 831 62 ÖSTERSUND
	väg, vattenledning	Sunne prästabord 1:13	Frösö, Sunne och Norderö Kyrkliga samfällighet, Sikv. 88, 832 53 FRÖSÖN
	va	Östersunds kommun	Östersunds kommun Fastighetskontoret, Bo Eliasson, 831 82 ÖSTERSUND
	tele	Jämtkraft	se Jämtkraft Elnät ovan
	ledning starkström	Jämtkraft	se Jämtkraft Elnät ovan
	ledning, vattenledning	Imnäs 1:11	se Östersunds kommun ovan

* Enligt fastighetsregistret 2008-11-18.

Kungörelse

Nytt beslut för naturreservatet Andersön

Länsstyrelsen i Jämtlands län har den 23 januari 2009 med stöd av 7 kap. 5 § 3 st miljöbalken (1998:808) och 3 § Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken beslutat om ett nytt reservatsbeslut (inkl. skötselplan och gränsändring) för det sedan 1968 befintliga naturreservatet Andersön i Östersunds kommun. Reservatet ligger cirka 1,5 mil väster om Östersund. Naturreservatet utgörs både av land och vatten och har en areal av 980 hektar, varav 348 ha skogsmark. Beslutet finns tillgängligt hos Länsstyrelsen i Jämtlands län. Föreskrifterna träder i kraft 7 april 2009.

INSKRÄNKNINGAR OCH FÖRESKRIFTER

För att tillgodose syftet med naturreservatet förordnar Länsstyrelsen i enlighet med 7 kap. 5, 6, 7 och 30 §§ miljöbalken att följande skall gälla i reservatet. Föreskrifterna skall inte utgöra hinder för åtgärder enligt skötselplan, tillsyn eller uppföljning av åtgärder eller bevarandestatus. Enligt 7 kap. 7 § andra stycket miljöbalken får länsstyrelsen meddela dispens från föreskrifterna om det finns särskilda skäl (t.ex. servitut).

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att förfoga över mark- och vattenområden inom reservatet

Utöver vad som annars gäller i lagar och författningar är det förbjudet att:

1. Uppföra byggnad
2. Anlägga väg eller parkeringsplats
3. Anlägga luft- eller markledning eller mast eller liknande
4. Bedriva täkt av berg, sten, grus eller torv
5. Borra, spränga, gräva, schakta, utfylla eller tippa på skogsmark
6. Dika, dämna eller vidta vattenreglering
7. Plantera in för trakten främmande växt- eller djurarter på skogsmark och i vatten
8. Framföra motordrivet fordon i terräng
9. Upplåta området för militär verksamhet
10. Placera ut saltstenar i anslutning till källor, samt fuktig eller blöt mark

Punkt A1 gäller inte arrendator/markägare inom skötselområde H (del av fastigheten Andersön 1:9) och G (fastigheten Andersön 1:10) för byggnation som är nödvändig för utövande av de areella näringarna förutsatt att ingångna avtal, andra lagrum m.m. följs. Dock ska arrendator/markägare innan eventuell byggnation kontakta Länsstyrelsen för samråd om t.ex. utformning och placering. Punkt A1 gäller heller inte arrendator/markägare för utbyggnad eller nybyggnation inom skötselområde G och H på ianspråktagen tomtmark förutsatt att ingångna avtal, andra lagrum m.m. följs. Punkt A8 gäller inte arrendator/markägare i samband med utövande av de areella näringarna.

Utan länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att

11. Sprida ut kalk på land eller vatten
12. Uppföra nya älgstorn
13. Utföra skogsskötselåtgärder som går utöver fastställd skötselplan

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose ändamålet med reservatet, nämligen:

1. Utmärkning och information om reservatet
2. Anläggande av vandringsleder, eldplatser och vindskydd samt uppsättning av

informationstavlor eller liknande enligt skötselplan. Ytterligare åtgärder för att kanalisera friluftslivet får utföras efter medgivande av berörd markägare.

3. Undersökningar av mark, växt- och djursamhällen samt specifikt utpekade arter som ett led i uppföljningen av syfte och bevarandemål med naturreservatet. Det kan t.ex. innebära uppsättning av insektsfällor och tagande av kollekt för artbestämning i laboratorium.

4. Åtgärder enligt skötselplan för att bibehålla eller utveckla områdets rekreations-, natur- och kulturvärden, samt åtgärder för att genomföra tillsyn och uppföljning av utförda insatser. Åtgärderna ska föregås av ett samråd mellan Länsstyrelsen och berörd markägare.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet (gäller även markägare och innehavare av särskild rätt).

Utöver vad som annars gäller i lagar och författningar är det förbjudet att:

1. Elda, förutom på särskilt i ordningsställda platser med medhavd eller av förvaltaren utkörd ved
  2. Fälla levande eller stående döda träd samt upparbeta liggande död ved
  3. Fånga, störa eller skada däggdjur, fåglar, grod- och kräldjur, liksom att skada deras bo och lekplatser eller samla ägg
  4. Klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig närmare rovfågelbo, lya eller gryt än 100 m
  5. Göra åverkan på mark, block, eller växtlighet (gäller även döda grenar på levande träd)
  6. Plocka och samla in naturprodukter (t.ex. vedsvampar, lavar och mossor) med undantag för bär och matsvamp
  7. Insamla evertebrater, t.ex. skalbaggar, snäckor och andra landmollusker
  8. Framföra motordrivet fordon
  9. Anlägga skoterled
  10. Utan Länsstyrelsens tillstånd bedriva såväl kommersiell som icke kommersiell organiserad verksamhet, exempelvis idrottsarrangemang, turistverksamhet, jaktprov, besök av stora grupper, återkommande evenemang etc. Syftet är att motverka skada på naturmiljön. Tillståndsplikten omfattar inte grupper med färre än 35 deltagare som endast ägnar sig åt traditionell vandring, turåkning eller liknande vid enstaka tillfällen.
- Punkt C3 utgör inget hinder för utövande av jakt. Punkt C8 utgör inget hinder för terrängtransport av fälld älg. Detta förutsätter att fordon med lågt marktryck används och att lämpligt körstråk för uttransport väljs. Punkt C8 innebär heller inte hinder för körning i samband med renskötsel, tjänsteärende för statlig och kommunal tjänsteman, räddningstjänst eller sjuktransport. I samband med vetenskapliga eller andra undersökningar kan Länsstyrelsen meddela undantag från ordningsföreskrifterna under C.

Annan lagstiftning

Länsstyrelsen upplyser om att det även finns ett kommunalt förbudsområde för körning med motordrivet fordon i terräng (Jämtlands läns författningssamling, 23 FS 1999:38) som innefattar hela Andersöns naturreservat. Också andra verksamheter eller åtgärder inom naturreservatet kan kräva tillstånd enligt annan lagstiftning.